

Posudek na diplomovou práci Ivety Kořínkové „Metakognice jako kompetence žáka základní školy“ (Teoretické základy metakognitivní činnosti v kontextu rozvoje učební kompetence žáka základní školy).

Předkládaná práce Ivety Kořínkové zpracovává jeden z aktuálních problémů současné pedagogické psychologie transformovaných do podmínek školního učení a poznávání. Jde o problematiku reflexe, sebereflexe, metakognice a kognitivní náročnosti úloh.

Práce je velmi kvalitní a přináší celou řadu přínosných závěrů.

Práce má teoreticko empirický charakter, teoretická část v rozsahu 67 stran obsahuje tři hlavní temata – kognitivní cíle ZŠ, metakognice a kompetenci. V empirické části autorka předkládá rozbor učebních úloh z hlediska kognitivních cílů v učebnicích matematiky a fyziky a ověřuje jejich frekvenci.

Teoretická část kromě úvodního pohledu na současné proměny ve výchovně vzdělávacím systému se velmi zevrubně věnuje zpracování teoretických základů metakognice a jsou zde uvedeny přístupy, které vedly k současnému vymezení tohoto fenoménu.

Kromě Feuersteinovy a Sternbergovy teorie, které významně přispěly k vymezení metakognice, jsou zde uvedeny i dílčí přístupy k aplikaci, ze kterých lze čerpat tvůrčí inspiraci i hlubší porozumění tohoto jevu. Je zde uvedena kupř. revidovaná taxonomie kognitivních cílů (Kotásek, Byčkovský), která kromě jiného pracuje s pojmem „metakognitivní poznatky“. Na tomto místě se nabízí otázka, zda je tato revize z teoreticko metodologického hlediska relevantní a zda v této podobě je uživatelná, hlavně učitelům srozumitelná a slouží svému účelu. Vzhledem k tomu, že autorka může v tomto směru reflektovat své vlastní zkušenosti i zkušenosti svých kolegů, považuji její stanovisko v tomto směru za obzvláště cenné.

Na teoretické základy metakognice autorka navazuje kapitolou, ve které je zpracována metakognice z vývojově psychologického hlediska. Jde o velmi fundovaný pohled odkrývající vývojové možnosti rozvíjení reflexe, sebereflexe a autoregulace jako základ metakognitivních činností. Citlivě pojaty jsou zejména ty činnosti, které kupř. v předškolním období mohou přispět k metakognitivnímu rozvoji (str. 33 – stimulace pozorovací schopnosti, metoda „ptačí perspektivy, nácvik kontroly...).

Koncepčně tuto „vývojovou“ kapitolu obohacuje text zpracovávající etapu postformálního myšlení, ve které kromě jiného je základními znaky vymezen pojem „zralé myšlení“ (str.36). Originálně pojata je následující kapitola týkající se „vzdělávání učitelů v oblasti metakognitivního nácviku“. Díky dotazníku, který autorka předložila svým kolegům, získáváme částečnou představu o tom, jak je učitelé pojmán RVP a vybrané klíčové pojmy. V tomto směru jsou výsledky nepříliš povzbudivé.

V empirické části se autorka rozhodla řešit problém, který zákonitě předchází úvahám o možnostech metakognitivního nácviku – t.j. zda v současnosti užívané učebnice matematiky a fyziky podporují kognitivní rozvoj žáků (autorka je učitelkou matematiky a fyziky). Do výzkumu je zahrnuto 21 učebnic používaných vesměs na 2.stupni Z.Š. Autorka zde navázala na modifikovanou taxonomii učebních úloh D.Tollingerovou a provedla některé vlastní úpravy viz. str. 74, 75.

Metodologicky je zajímavý koeficient operačního parametru, který autorka použila k diferenciaci kognitivní náročnosti a k záznamu v „Protokolu kognitivních procesů“. Není bez zajímavosti, že závěry, ke kterým autorka na základě výzkumného šetření dospěla jsou shodné se závěry celé řady podobných výzkumů.

Z bohaté přílohy včetně autorčiných originálních mnemotechnických nápadů, grafů i tabulek uvedených v textu je patrné, že zpracování výzkumu bylo velmi náročné – nejen časově. S tím ostatně souvisí i platnost závěrů, ke kterým autorka dospěla. Vzhledem k tomu, že se jedná o závěry, které se dotýkají aktuální tvorby RVP, doporučuji publikaci vybraných částí v tisku.

V průběhu obhajoby by se autorka mohla vyjádřit, které další aktuální problémy se jí touto prací otevřely a zda bude v rozpracovaném tematu dále pokračovat.

Diplomovou práci Ivety Kořínkové lze celkově hodnotit velmi kladně. Má potřebné formální náležitosti a je zpracována s velkou pečlivostí – včetně všech příloh, vysvětlivek, odkazů a rozsahu prostudované literatury. Je třeba ocenit fakt, že je zaměřena k řešení velmi aktuální problematiky, důležité pro školní praxi – zejména v souvislosti s probíhající reformou výchovy a vzdělávání.

Vzhledem ke kvalitám předložené práce, doporučuji, aby byla přijata a hodnocena
v ý b o r n ě.

V Praze 17. května 2006

PhDr Hana Krykorková, CSc.
Katedra pedagogiky FFUK